

ZO STUDNICE RODNEJ REČI

Pomenovania svätójánskej mušky v slovenských nárečiach

LUBICA DVORNICKÁ

Jazykovedný ústav E. Štúra SAV, v. v. i.

*Príroda sladká,
naša dobrá matka,
krásu mi dala:
kade letím,
sama si svietim,
lampa malá.*

(z básne A. Sládkoviča *Svätójánska muška*)

Svätójánske mušky sú súčasťou piesní, básní aj novších rozprávok. Hoci to vlastne nie sú mušky, ale chrobáčky. Do svojich veršov ich často vplietala aj Ľudmila Podjavorinská, v tomto roku sme si pripomenuli 150 rokov od jej narodenia. *Zlatú mušku* pozýval svietiť „od večera do svitu“ svojej mladej žienke Čimo Čimčara. Ani v zbierke Čin-Čin, ale ani v básni Svrčky zo zbierky Išli svrčky poza bučky sa to s jej lampášikom neskončilo dobre. Nech už sa stalo, čo sa stalo, svrčky predsa len dokázali zarobiť spevom a tancom „po groši“ a utešiť nešťastnú svätójánsku mušku:

*Žeby muška neplakala, žeby bola bohatá,
kúpili jej žiarovôčku i lampášik zo zlata.*

Príspevok vznikol v rámci riešenia grantových projektov VEGA č. 2/0114/22 Slovník slovenských nárečí a č. 2/0123/22 Slovánsky jazykový atlas. V príspevku sa uvádzajú názvy slovenských obcí a ich okresov v súlade s koncepciou Slovníka slovenských nárečí, t. j. podľa administratívneho členenia z r. 1948 (porov. Slovník slovenských nárečí I, 1994, s. 38 – 39).

Svätojánska muška alebo *svetluška* je zaujímavým predstaviteľom sveta hmyzu. Jej zoologický názov je svetivka svätojánska (*Lampyrus noctiluca*) a je známa svojou bioluminiscenčnou schopnosťou, ktorú dokáže ovládať a ktorá ju výrazne odlišuje od všetkých ostatných predstaviteľov hmyzej ríše u nás. Svetia samčeka, samičky, dokonca už aj vajčeka a larvy môžu slabo svietiť. Lietať vedú iba samčeka, ich svetlo je slabšie. Samička sú väčšie, viac sa podobajú na larvy a svoje svetielko zapínajú na prilákanie samčeka na párenie. Každý druh svetiviek má vlastný špecifický spôsob svetielkovania, ktorým sa odlišujú.

Svätojánske mušky neskúmajú iba entomológovia, zaujímajú aj dialektológov. Lepšie povedané – zaujímajú ich pomenovania tohto hmyzu. V príspevku chceme sprostredkovať najmä údaje z interných zdrojov dialektologického oddelenia (z dotazníkového výskumu pre lexikálny zväzok Atlasu slovenského jazyka /ďalej ASJ 4; skúmala sa otázka č. 232 ‚svätojánska muška‘; z kartotéky a publikovaných diel). Otázka venovaná svätojánskej muške sa spracovala aj na mapách v Slovanskom jazykovom atlase¹ (ďalej OLA – podľa názvu *Общеславянский лингвистический атлас*) a v Českom jazykovom atlase² (ďalej ČJA 2). Ako zvyčajne sme cenné údaje čerpali aj z Historického slovníka slovenského jazyka (ďalej HSSJ).

V slovenských nárečiach sa na pomenovanie týchto chrobáčikov zaznamenalo viacero jedno, dvoj- a trojslovných pomenovaní, v ktorých sa odráža niektorá okolnosť spojená s ich vzhľadom, schopnosťami alebo zvyčajným časom výskytu.

Podstatným znakom, ktorý odlišuje svetlušky od iných chrobákov, je, že svätojánske mušky vydávajú svetlo. Odvodeniny od praslovanského *svěťь, *svěť-ьль, *světiti (por. Králik, 2015, s. 569) sú v slovenských jazykoch zastúpené najväčším počtom pomenovaní. Stačí, ak spomenieme iba spisovné podoby z jednotlivých jazykov s týmto základom: u južných Slovanov v chorváčtine sú to *svitac*, *svitnjak*, rovnako *свитац*, *свитњак* v srbčine a u Bosniakov tiež *svitac*; v bulharčine *светулка* a v macedónčine *светка* a *светулка*. Vo východoslovanských jazykoch sú spisovné názvy *святляк* v bielorusťine, *світляк* na Ukrajine a *светлячок* v Rusku. U západných Slovanov sa do spisovných názvov „presvietili“ česká *světluška* a poľský *światlik*.

¹ Skúmala sa otázka L 117 ‚насекомое, которое светится в летние ночи‘ (OLA 1, mapa č. 48, mat. s. 177 – 178; OLA 13 rkp. 2021, s. 269 – 274).

² Skúmala sa otázka 1397 ‚světluška‘ (ČJA 2, s. 129 – 131).

V slovenských nárečiach nám už *svetluška* nesvieti. Odras jej svetla je v HSSJ zo 17. a z 18. storočia a tak ako teraz, aj vtedy videli, že *swetlusska w nocy blysstj se* (1685), že je to *swetlusska, swetly chrobáček, který w noci swjti* (1763) (HSSJ 5, s. 579). V druhom doklade máme zachované aj lexikalizované spojenie *svetlý chrobáčik*, ktoré sa pri nárečových výskumoch pre ASJ 4 ani pre Slovník slovenských nárečí (ďalej SSN) nezachytilo. V rade synonym v hesle svetluška je v HSSJ aj *svätójánska mucha*, o ktorej bude reč neskôr. A muchy – ale hlavne mušky – hrajú v pomenovaniach tohto hmyzu v slovenských nárečiach prím. V Bunkovciach (o. Sobrance) lieta tiež taká *muška, co švici*. V materiáli získanom dotazníkovou metódou pre ASJ 4 sa na území Slovenska zachytili dvojslovné pomenovania svetlušky, kde adjektívna určujúca časť súvisí so slovami svietiť alebo svetlo. Je to *švecaca muška* v Trstenom pri Hornáde (o. Košice), *švicaca muška* vo viacerých východoslovenských obciach (Abrahámovce, o. Bardejov; Bystré, o. Giraltovce; Nižná Sitnica, o. Stropkov; Slovenská Volová, o. Humenné). Na zmiešanom území s rusínskym obyvateľstvom poletuje *svit'lača muška* (Livov, o. Bardejov) a *svet'lača 'mucha* (Čukalovce, o. Snina). V slovenských nárečiach v Maďarsku sa pri výskume pre OLA v obci Galgaguta (Guta) našiel *svietický chrobák*.

Zvyšné spisovné názvy v slovanských jazykoch súvisia s obdobím letného slnovratu a kresťanským sviatkom svätého Jána Krstiteľa (24. 6.) – tak je to so slovanským pomenovaním *kresnica*, s chorvátskym *krijesnica* (por. Skok, 1971, s. 194 – 195), českým *svatojanská muška*, lužickým *janska muška* a so slovenským *svätójánska muška*. To je ďalší dôležitý okruh nárečových názvov svetlušky v slovanskom svete³, a čo sa týka slovenských nárečí, je to ten najdôležitejší motivant – tvorí zvyčajne určujúcu (adjektívnu) časť v lexikalizovaných spojeniach, no sú od neho odvodené i viaceré jednoslovné názvy. V trojslovných názvoch svetlušky sa iná motivácia nezaznamenala. S týmto obdobím, najmä so svätójánskou nocou sa spájajú mnohé poverové predstavy.

V Encyklopédii ľudovej kultúry Slovenska (ďalej ELKS) sa v hesle Ján Krstiteľ dozvieme mnoho zaujímavých informácií. S dňom Jána Krstiteľa sa v tradičnej kultúre spája komplex obyčajov pôvodne súvisiacich s najvýznamnejšími slávnosťami Slovanov – s oslavou letného slnovratu, o čom sved-

³ Názvy súvisiace so sviatkom svätého Jána sú známe aj z neslovanských jazykov, napr. nem. Johanneskäfer, maď. szentjánosbogár.

čia správy mnohých cestovateľov z 11. a 12. storočia. Jedným z dominantných prvkov, ku ktorým sa viazali predstavy ľudí, bolo slnko a s ním spojený oheň. Oheň uctievali a pripisovali mu magickú ochrannú a očistnú schopnosť (ELKS 1, s. 211 – 213). Verilo sa aj tomu, že človek, ktorý chyťí svätôjánsku mušku a nosí ju pri sebe, bude mať šťastie (ibid.). Zo širšieho slovanského hľadiska sa poverám spojeným so svätôjánskou muškou venuje A. V. Gura vo svojej práci *Symbolika zvierat v slovanskej ľudovej tradícii*. Upozorňuje na povery stotožňujúce ľudské duše so svätôjánskymi muškami (na Ukrajine a v Malopoľsku), na spätosť ich názvov v západoslovanských, chorvátskych a čiastočne aj v ruských nárečiach s jánskym dňom, ale i na blízkosť svätôjánskej mušky ako zoomorfickej bytosti s démonologickým obrazom bludných ohňov, v ktorých ľudia videli stelesnenie duší zomretých (Gura, 1997, s. 502). Veľmi zaujímavá je symbolika spájajúca svetlušku s dobytkom. Takmer všetky tieto väzby nájdeme aj v našich nárečových názvoch.

K symbolike spojenia svätôjánskej mušky s dňom sv. Jána Krstiteľa sa viaže slovinská legenda zaznamenaná A. N. Afanasievom v práci *Poetické názory Slovanov na prírodu*, ku ktorej pridal lingvistické komentáre A. F. Žuravľov v publikácii *Jazyk a mýtus*. Prejavuje sa v nej veľká láska k tomuto chrobáčkovi, ktorý vraj lietal v dome rodičov Jána Krstiteľa a osvetľoval kolísku svätého dieťaťa (Žuravľov, 2005, s. 768). Na to, že o svetluške sa v ruskom materiáli prakticky nenašli doklady, ktoré by zachytávali výrazne negatívne prijímanie tohto chrobáka, poukázala N. A. Krasovská v štúdiu *Názvy svätôjánskej mušky v ruských nárečiach* (2020). Svätôjánske mušky vyvolávajú u nositeľov nárečí prevažne kladné emócie.

Už sme spomínali, že v slovanskom svete sa svätôjánske mušky niekedy spájali s takzvanými bludnými ohňami. V druhom zväzku ELKS sa uvádza, že svetlonos (svetlá noc, svetielko, bludička) je „démonická bytosť v podobe bludného mihotavého svetielka, objavujúca sa v noci pri močariskách, v lesných húštinách a v blízkosti vodných zdrojov“ (ELKS 2, s. 222). Toto pomenovanie sa prenieslo aj na svetlušku, ktorú podľa slovenského materiálu získaného pre OLA volajú *svetlonos* v Bučanoch (o. Hlohovec) a *svetlonoc* v obci Trnovec nad Váhom (o. Šaľa). V obidvoch obciach sa používa aj pomenovanie, ktoré je na území slovenských nárečí najrozšírenejšie – *svätôjánska muška*.

Zatiaľ čo pomenovaní súvisiacich so svetlom a sviatením bolo v slovenských nárečiach relatívne málo, okruh názvov motivovaný sviatkom svätého

Jána Krstiteľa s komponentom *svättojánsky* je naozaj rozsiahly. Či sa pozrieme na mapu OLA, alebo na pracovnú mapu lexikálneho zväzku ASJ, všade nám bude svietiť to isté pomenovanie. Keďže slovenské nárečia prešli vlastným historickým vývinom, fonetická podoba tohto názvu sa v jednotlivých regiónoch a obciach trochu odlišuje, napr. *svättojánska*, *svatojánská*, *svetojánská/-a*, *svatovianska*, *švetojanska*, *svetojaňska*, *svatojaňska muška*. Je ich tak veľa, že sa nám sem všetky ani nepomestia. V šarišskej obci Dlhá Lúka (o. Bardejov) *švetojaňske muški tak švicaci l'itaju* a na Spiši *še svatojanske muški večar šumňe blišča* (Smižany, o. Spišská Nová Ves). Na západnom Slovensku sa vďaka svojej vlastnosti dostali aj do prirovnania: keď ľudia v Skalici chceli poukázať na príliš odvážnu dĺžku sukne u nejakej dievky, tak skrikli: *Ale Zuzo, šak ti tuším aňi sukňu nemáš, šak ti rit sviťi zdaleka jak svatojánskej muške!* Ľudia si svetelné signály svetlušiek dobre všimli, a keď ich vlastný svetelný zdroj už slabo svietil, iba tak sliepňal, v Turci povedali: *Táto lampa bliňká ako svätojánská muška* (Zgúth, s. 242). Pozitívny vzťah k svetlušiek vyjadruje v týchto dvojslovných pomenovaniach nielen súvislosť so sv. Jánom Krstiteľom, ale aj deminutívna podoba substantíva. Tak to bolo aj v 18. storočí (iste aj skôr), keď sa požadoval takýto postup: *musske swatoganske usuš a rozotri gjch na prach!*

No v niektorých obciach nelietajú svättojánske mušky či chrobáčky. Sú také miesta, kde v lese svieti *svättojánska mucha* (Sása, o. Zvolen), *sviatojanska mucha* (Važec, o. Liptovský Mikuláš), *svatojánska mucha* (Kubrica, o. Trenčín; Hody, o. Galanta) a v goralských nárečiach *švyntojansko mucha* (Ždiar, o. Poprad). Toto pomenovanie dostala už dávno: *lampyrus: swetluska, swatojánska mucha* (1795; HSSJ 5, s. 569).

V dvoch obciach sa vyskytlo pomenovanie *muška* (Paludza, o. Liptovský Mikuláš; Rebrín, o. Michalovce) bez akéhokoľvek atribútu a v obci Valaská Belá (o. Prievidza) so západoslovenským nárečovým typom sa svetluška volá *svatojanka*.

Už sme spomenuli, že v obci Guta (maď. Galgaguta) v Maďarsku poznajú *svietického chrobáka*. Okrem tohto názvu používajú aj z maďarčiny prevzaté pomenovanie *sentjanožbogár*. Aj v Ludinciach (o. Štúrovo) podľa lexikálneho dotazníka ASJ 4 vedia, že svetluška nie je mucha, a tak tam poletuje *svetojanski bugár*. Podobná situácia je v Čerhove (o. Trebišov), kde sa používa spojenie *svetojanski chrobačok*. No a v Gemeri sa zasa vyskytuje

svatojanski janik (Muránska Zdychava, o. Revúca). Ten nás dostáva k rozsiahlej skupine pomenovaní, ktoré sú odvodené od mužského krstného mena Ján. Zaznamenali sa najmä lexikalizované spojenia s adjektívom *jánsky*, *jánovský* aj s privlastňovacím komponentom *Jánov*.

V Ozdine (o. Lučenec) *jánski bobáčik bruškon svéti*, *čez Jána l'eta*. Takisto zriedkavá je aj *jánska muška*, ktorú (spolu so svätójánskou muškou) poznajú v Lipovanoch (o. Lučenec), *janouska muška* (Nižný Hrabovec, o. Vranov) a *Jánovi bobáčik* (Vyšná Pokoradz, o. Rimavská Sobota). O niečo častejšie sa na východnom Slovensku a v slovenských nárečiach na území Maďarska s východoslovenským nárečovým typom objavuje *Janovi hrobaček* (Stará Huta, maď. Óhuta; Trstené pri Hornáde, o. Košice), *Janovi chrobačok* (Miňovce, Tisinec, o. Strážske; Porúbka, o. Humenné) alebo aj *Janov hrobaček* (Nižná Hutka, o. Košice), *Janov chrobaček* (Kuzmice, o. Trebišov) či *Janovo chrobački* (Okrúhle, o. Bardejov; Chotča, o. Stropkov) a narúšajú tak „monopol“ pomenovania svätójánska muška.

Okolo Rimavskej Soboty a vo viacerých východoslovenských nárečiach sa vyskytujú *Jánove mušky*, napr. *Jánová muška* v Kokave nad Rimavicou (o. Rimavská Sobota), *Jánová muška* v obci Potok (o. Rimavská Sobota), najčastejšie je to však *Janova muška* (Malcov, o. Bardejov; Stročín, o. Svidník; Vyšné Remety a Choňkovce, o. Sobrance; Rankovce, o. Košice; Marhaň, o. Gíraltovce; Žalobín a Davidov, o. Vranov).

V gemerských nárečiach majú svoje teritórium *janiky*, *jániky* a *jánošky*. Všetky sú odvodené od vlastného mena Ján. Veď „Jánoš je východoslovenská a aj maďarská rozšírená podoba krstného mena Ján“ (Lalíková, 2014, s. 68). V Sirku *jánošíki sviatá* a v Kameňanoch (obidve obce v o. Revúca) bol v lese *jánošík*, no bez valašky a pištoľiek. Inak tam má svoje teritórium skôr *jánik* (Šivetice a Vlachovo, o. Rožňava; Chyžné, o. Revúca) a *jánik* (Mikolčany, o. Revúca; Kunova Teplica, o. Rožňava). V Betliari pri Rožňave lietajú *jánki*.

So sviatkom sv. Jána Krstiteľa súvisia aj trojslovné pomenovania svätójánskej mušky, ktorá ľuďom odjakživa poskytovala potravu pre fantáziu a možnosť objavovať v noci krásu malého svetielkujúceho tvora. Niekedy len tak *šedzel'i sebe na medzi a kukal'i, jak kolo nih l'itaju chrobački svateho Jana* (Prešov). Aj v slovenskom materiáli⁴ sa vyskytol názov súvisiaci

⁴ V slovenskom materiáli OLA sa pri svätójánskej muške zistili pomenovania s komponentmi ako kravka, koník, koza, kozuľka (por. OLA 1, OLA 13).

s pomenovaním dobytká. V obci Stretavka (o. Veľký Krtíš) sa svätôjárske mušky nazývajú *svatoho Jana kravi*.

Zaujímavá je skupina slov, pri ktorých sa na označenie svätôjárskej mušky prenieslo pomenovanie iného chrobáčka, ktorý je tiež prijímaný pozitívne a odráza sa to aj v jeho názvoch – lienky sedembodkovej (*Coccinella septempunctata*). V HSSJ sú zachytené lexikalizované spojenia substantíva lienka s atribútmi svätôjárska a jánska: *swatoyanske lienky lietagjce su* (1666; HSSJ 5, s. 569); *ljenka jánska swjtyj w nocy, ale gen samček* (1798; HSSJ 7, s. 511). O tomto význame slova lienka písal aj Ľudovít Novák v štúdiu *Závažnosť turčianskeho slovníka prof. Vážneho pre slovenskú historickú lexikológiu*. Dokladá jeho používanie v Liptove (Hubová a Švošov), „hoci je popritom známe už i podľa všetkého pomerne mladšie *svätôjárske mušky*, teda združené pomenovanie“ (Novák, 1962, s. 132). Použitie slova lienka i lexikalizovaného spojenia svätôjárska lienka je doložené aj v autobiografii G. K. Zechentera-Laskomerského *Päťdesiat rokov slovenského života I.: Tackajúc sa z boka na bok konal tú cestu trojnásobne, šibrinkujúc kahancom sem-tam sťaby svätôjárska lienka* (Zechenter-Laskomerský, s. 47); *Rozmetali šuhajov na všetky strany, ani už nepamätám, koho a kam, ale sa motali ako lienky na svätého Jána* (ibid. s. 173). V materiáli získanom dotazníkovým výskumom pre lexikálny zväzok ASJ sa v časti južnostredoslovenských nárečí ako pomenovanie svätôjárskej mušky zachytila aj jednoslovná podoba *lienka* (Staré Hory, o. Banská Bystrica; Kociha a Tisovec, o. Rimavská Sobota; Čierny Balog a Hronec, o. Brezno). Na označenie lienky sa tam používajú fonetické varianty spojení *pámbožkova* a *pámbožťokova kravička*.

Na juhozápadnom Slovensku sa potvrdil podobný typ prenosu pomenovania. Lienka sa v tejto oblasti vyskytuje aj pod názvom *katarínka* vo svojich fonetických variantoch. V Poľnom Kesove (o. Nitra) potom poznajú aj *svatôjárske katarínku*. Chrobák ako chrobák.

Žltozelené svetlo, ktoré svätôjárske mušky vydávajú, motivovalo pomenovania svojím sfarbením. Niektorým sa videlo viac zelené, a tak v Nitrianskej Blatnici (o. Nitra) svetlušky volali *zelená muška*, viacej na východ sa ľudom svetlo svetlušiek zdalo zlatožltým, tak ich pomenovali *'zlata 'muchu, 'zlata 'muška* (Čukalovce, o. Snina) a *zlati janik* (Rejdová, o. Rožňava).

Svätôjárska muška nie je známa tým, že by vydávala zvuky (na rozdiel od takých hudcov, ako sú svrčky), ale i tak jej v Lúčkach (o. Michalovce)

prischlo pomenovanie *hudačok*. Možno tiež nejakým prenesením, ako to bolo v prípade pomenovaní *lienka*, *katarínka*. Nie je to ojedinelý prípad v slovanských nárečiach, kde sa pre svetlušku používajú aj pomenovania *svrček*, *kuznec*, *koval'*, *červ*, ktorými sa bežne pomenúvajú celkom iné tvory (p. OLA 1, s. 177 – 178).

Na svietenie v ľudských obydliach i na cestách sa používali lampáše. Presne takto nájdeme zobrazenú svetlušku v detských animovaných filmoch, ale aj vo veršoch citovaných v úvode – malý chrobáček so svietiacim lampášikom (malou lampou) v ruke. A tak v Žakarovciach (o. Gelnica) *lampašiki šumňe švieca*. *Lampašik* ako pomenovanie pre svetlušku sme zachytili aj v obci Mokroluh (o. Bardejov).

V slovenských nárečiach v Maďarsku so záposlovanským nárečovým typom sa ako jednotlivosť v obci Síleš (maď. Vértesszöllös) vyskytol názov *smrallavi chrobák*.

Ako sa vám páčili všetky tie *muchy*, *mušky*, *chrobáky*, *chrobáčiky*, *bobáčiky*, *bugáre*, *janíky*, *jánošiky*, *svetlonosi*, *lampášiky*, *lienky*, *katarínky* a *hudáčiky*, ktoré navyše môžu byť *svietiace*, *svätajánske*, *jánske*, *Jánové*, *jánovské*, *zelené* aj *zlaté*? Ak sa vám zdá, že už je tých názvov priveľa, neďajte sa mýliť. V celom slovanskom svete sa našlo vyše 200 pomenovaní a ich morfológických odvodenín. A verte tomu, že to nie sú všetky. Uznajte, že sme tie svetlušky iba tak prebleskli. Hlavne, aby s nami zostali v lesoch a osvetľovali svojim čarovným svetlom aj v budúcnosti myšlienky, túžby a nádeje tých, čo sa budú na ne dívať.

LITERATÚRA

Atlas slovenského jazyka. IV. Lexika. Časť druhá. Úvod – komentáre – dotazník – indexy. Zost. A. Habovštiak. Bratislava: Veda 1984. 368 s.

BUFFA, Ferdinand: Slovník šarišských nářečí. Prešov: Náuka 2004. 350 s.

Český jazykový atlas. 2. Zpracoval dialektologický kolektiv Ústavu pro jazyk český AV ČR v Praze a v Brně: Jan Balhar a Pavel Jančák (vedoucí autorského kolektivu). 2., elektronické, opravené a doplněné vydání, Dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i., 2012 (2. díl). Dostupné na <https://cja.ujc.cas.cz/CJA2>.

Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska. 1. Ved. red. J. Botík, P. Slavkovský. Bratislava: Veda 1995. 484 s.

Encyklopédia ľudovej kultúry Slovenska. 2. Ved. red. J. Botík, P. Slavkovský. Bratislava: Veda 1995. 448 s.

GURA, Alexander Viktorovič: Symvolika životnych v slavjanskej narodnoj tradicii. Moskva: Indrik 1997. 912 s. Dostupné na <https://inslav.ru/publication/gura-v-simvolika-zhivotnyh-v-slavyanskoy-narodnoy-tradicii-m-1997>.

HABOVŠTIAK, Anton: Dotazník pre výskum slovenských nárečí. II. 1. Lexikálna časť. Bratislava: Slovenská akadémia vied 1964. 1 259 otázok.

Historický slovník slovenského jazyka. 5. R (rab) – Š (švrkotat'). Ved. red. M. Majtán. Bratislava: Veda 2000. 692 s.

Historický slovník slovenského jazyka. 7. Z – Ž. Dodatky. Ved. red. M. Majtán. Bratislava: Veda 2008. 542 s.

KRÁLIK, Ľubor: Stručný etymologický slovník slovenčiny. Bratislava: Veda 2015. 704 s.

KRASOVSKÁ, Nelli Alexandrovna: Nazvanije svetlačka v russkich govorach. In: Leksičeskij atlas russkich narodnych govorov. Materialy i issledovania. Red. S. A. Myznikov. Sankt Peterburg: ILI RAN 2020, s. 382 – 392. Dostupné na <https://iling.spb.ru/periodicals/larng/2020/book.pdf>.

LALIKOVÁ, Tatiana: Mená členov Jánošíkovej družiny. In: Zo studnice rodnej reči. 2. Bratislava: Veda 2014. s. 66 – 73.

NOVÁK, Ľudovít: Závažnosť turčianskeho slovníka prof. Vážneho pre slovenskú historickú lexikológiu. In: Jazykovedný časopis, 1962, roč. 13, č. 2, s. 127 – 137.

Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas. Serija lexiko-slovoobrazovatel'naja. Vypusk 1. Životnyj mir. Hl. red. R. I. Avanesov. Moskva: Nauka 1988. 190 s.

Obščeslavjanskij lingvističeskij atlas. Serija lexiko-slovoobrazovatel'naja. Vypusk 1. Arealogičeskij kommentarij. Tom 1. Životnyj mir. Red. T. I. Vendina. Moskva – Sankt Peterburg: Nestor-Istorija 2021. 300 s. [v tlačí]

PODJAVORINSKÁ, Ľudmila: Čin-Čin. Bratislava: Mladé letá 1991. 98 s.

PODJAVORINSKÁ, Ľudmila: Ľšli svrčky poza bučky. Bratislava: Zlatý fond denníka Sme 2022. Dostupné na https://zlatyfond.sme.sk/dielo/3081/Podjavorinska_ľsli-svrcky-pozabucky/9#ixzz7U5ULJRHc.

SKOK, Petar: Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. Knjiga prva. A – J. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti 1971. 704 s.

SLÁDKOVIČ, Andrej: Sövely v rodine Dušanovej. Bratislava: Zlatý fond denníka SME 2010. Dostupné na https://zlatyfond.sme.sk/dielo/14/Sladkovic_Sovety-v-rodine-Dusanovej/ bibliografia#ixzz7Utcj1 WkI.

Slovník slovenských nárečí. I. A – K. Ved. red. I. Ripka. Bratislava: Veda 1994. 936 s.

Slovník slovenských nárečí. II. L – P (povzhádzat'). Ved. red. I. Ripka. Bratislava: Veda 2006. 1 066 s.

ZECHENTER-LASKOMERSKÝ, Gustáv Kazimír: Päťdesiat rokov slovenského života. I. Bratislava: Zlatý fond denníka Sme 2010. Dostupné na https://www.michalova.sk/e_download.php?file=data/editor/39sk_4.pdf&original=zechenter-g-k-1_50-rokov-1_txt.pdf.

ZGÚTH, Peter Pavol: Nářečové slová. (Turiec II.). In: Slovenská reč, 1943, roč. 10, č. 7 – 8, s. 241 – 246.

ŽURAVĽOV, Anatolij Fiodorovič: Jazyk i mif. Lingvističeskij kommentarij k trudu A. N. Afanasieva „Poetičeskije vozzrenia slavian na prirodu“. Moskva: Indrik 2005. 1004 s. Dostupné na https://inslav.ru/images/stories/pdf/2005_Zhuravlev_Jazyk_i_mif.pdf.